

Микола Панов

доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України,
заслужений діяч науки і техніки України,
завідувач кафедри кримінального права № 2
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
(Харків, Україна)
criminallaw2v@gmail.com

ВЯЧЕСЛАВ ВАСИЛЬОВИЧ КОМАРОВ – БАГАТОГРАННІСТЬ ТАЛАНТУ

До 70-річчя від дня народження Вячеслава Комарова – професора, академіка Національної академії правових наук України, заслуженого юриста України, проректора з навчально-методичної роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Вячеслав Васильович Комаров народився 1 січня 1950 р. у місті Комсомольськ Донецької області.

У 1976 р. закінчив Харківський юридичний інститут ім. Держинського (нині – Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, далі – Університет), у 1979 р. – аспірантуру, працював на посадах асистента, старшого викладача, заступника декана факультету. У 1982 р. доцент В. Комаров був призначений завідувачем кафедри цивільного процесу й очолював її до 2016 р. З 1988 р. і дотепер обіймає посаду проректора з навчально-методичної роботи Університету. Вчене звання професора присвоєно у 1990 р. З 1993 р. – член-кореспондент, із 2004 р. – академік Національної академії правових наук України.

Одним із перших кроків яскравого наукового шляху професора В. Комарова був захист дисертації на тему “Метод правового регулювання цивільних процесуальних правовідносин” (спеціальність 12.00.03). Напрямами наукових досліджень науковця стали теоретичні проблеми цивільного процесу, проблеми доступності правосуддя, господарського судочинства, адміністративного судочинства, нотаріату, міжнародного комерційного арбітражу, вищої юридичної освіти.

У 1982 р. В. Комаров став завідувачем кафедри цивільного процесу. Під його керівництвом вона сформувалась як найпотужніша школа вчених-процесуалістів. Протягом десятиріч на кафедрі досліджувалися фундаментальні проблеми цивільного процесуального права. Здійснювалися дослідження судової практики, масштабні її узагальнення та систематизація, які за своїм характером не мали аналогів.

Кафедра цивільного процесу підготувала значну кількість підручників, монографій, навчальних посібників, була причетна до законотворчої роботи та експертизи проектів законів, інших нормативних актів. Тривалий час поступово розвивалися напрями наукових досліджень з актуальних проблем науки цивільного процесуального права, що вкрай важливі для формування наукової школи.

У 2016 р. кафедра цивільного процесу Університету, за неоціненний внесок у формування науково-педагогічної школи кафедри цивільного процесу завідувача кафедри з 1982 по 2016 рр. професора В. Комарова нагородила званням “Почесний завідувач кафедри цивільного процесу”.

Блискучі організаторські здібності та далекоглядність професора сприяли встановленню міцних творчих зв'язків із науковцями та юридичними закладами вищої освіти не тільки в межах України, а й за кордоном: Інститутом східноєвропейського права у Нідерландах, Університетом Марії Кюрі-Склодовської (Люблін, Польща), Університетом міста Тюбінген (Німеччина), Університетом міста Франкфурт-на-Майні, Університетом міста Люксембург та ін. Результатом такої співпраці стали численні міжнародні наукові конференції, в яких брали участь іноземні та українські науковці. Найяскравішою серед них стала Міжнародна конференція “Цивільний процес у міжкультурному діалозі: євразійський контекст” (2012 р.), на якій професор В. Комаров виступив із національною доповіддю “Реформи цивільного процесуального законодавства України та проблеми глобалізації цивільного процесу”.

Видатний науковець, талановитий педагог передає свій досвід учням. Під його керівництвом захищено докторські та кандидатські дисертації. Він створив успішний проект “Школа професора Комарова”, який став

популярним освітнім майданчиком для студентів і викладачів, де відбуваються обговорення актуальних проблем юридичної освіти, науки та практики, обміну ідеями, інформацією, досвідом, поширення ефективних професійних практик.

Визнанням наукових здобутків професора В. Комарова стало те, що його від України обрано членом Міжнародної асоціації процесуального права (*International Association of Procedural Law*).

Шлях В. Комарова пов'язаний із науково-громадською роботою із популяризації вищої юридичної освіти. Він є автором багатьох статей у газетах і журналах із питань вищої юридичної освіти України та інших держав (Англії, Німеччини, Іспанії та ін.). У своїх працях він розкриває ключові проблеми вищої освіти – її інтернаціоналізації та входження до європейського простору вищої освіти, модернізації національної системи вищої освіти, гармонізації освіти з ринком праці тощо.

Талант науковця і педагога В. Комарова повною мірою розкрився у часи, коли він став проректором Харківського юридичного інституту. На посаді проректора він реалізував багато ідей, що визначали певні зміни у політиці вишу і створенні нових можливостей у підготовці фахівців-правників.

В. Комаров був одним із ініціаторів створення Асоціації українських правничих шкіл як добровільної недержавної організації вищих юридичних навчальних закладів. Із 1997 по 2001 рр. був першим президентом Асоціації українських правничих шкіл. Як президент цієї організації сприяв встановленню творчих зв'язків із західними правовими школами, а також з Асоціацією правничих шкіл США та був організатором серії Міжнародних науково-практичних конференцій зі проблем вищої юридичної освіти у 1990–2000 рр.

У 1993–1994 рр. Університет запропонував проєкт Концепції вищої юридичної освіти, ідея якого викладена саме у доповіді професора В. Комарова. Вона стала основою Програми розвитку вищої юридичної освіти на 2001–2005 рр., яка у 2001 р. була затверджена Кабінетом Міністрів України.

Професор В. Комаров очолював робочу групу Міністерства освіти і науки України з розробки Державних стандартів вищої юридичної освіти (1997–2004 рр.). Був членом Державної акредитаційної комісії України, заступником голови науково-методичної комісії з права Міністерства освіти і науки України, Експертної ради з права Державної акредитаційної комісії України. Протягом багатьох років був заступником голови фахової ради з права Державної акредитаційної комісії України.

Нині – член Науково-консультативної ради Верховного Суду, Конституційного Суду України та Науково-методичної ради при Міністерстві юстиції України.

У складі групи Кабінету Міністрів України брав участь у розробці проєкту Цивільного процесуального кодексу України, прийнятого у 2004 р., низки інших законів України. Постановою Кабінету Міністрів України очолював робочу групу з експертизи проєкту Закону України “Про вищу освіту” та підготував пропозиції з його удосконалення.

Професор В. Комаров є прихильником імплементації в освітню політику ідей Болонського процесу – гармонізації змісту юридичної освіти, вільного доступу до юридичної вищої освіти, розширення академічної автономії, запровадження певних освітніх практик, відповідності системи вищої юридичної освіти вимогам ринку праці. Він безпосередньо сприяв розробці стандартів вищої юридичної освіти, реструктуризації освітніх програм і навчальних планів, студентоцентрованому навчанню, створенню електронних баз навчально-методичного забезпечення, інтернаціоналізації освітніх політик.

В. Комаров – автор (співавтор) понад 200 наукових праць, серед яких монографії, навчальні, практичні посібники, підручники, зокрема: “Гражданский процесс” (2001 р.), “Нотариат: учебник для студентов юридических специальностей высших учебных заведений” (2001 р.), “Цивільний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар” (2001 р.), “Конституція України. Науково-практичний коментар” (2003 р., 2013 р.) “Міжнародний комерційний арбітраж” (2004 р.), “Міжнародне приватне право” (2005 р.), “Право на справедливий судовий розгляд у цивільному судочинстві” (2007 р.), “Цивільний процес” (2007 р.), “Проблеми теорії та практики цивільного судочинства” (2008 р.), “Нотаріат: перспективи унормування, законодавство, судова практика” (2008 р.), “Международный коммерческий арбитраж” (2009 р.), “Цивільний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар” (2009 р.), “Курс цивільного процесу” (2011), “Позовне провадження” (2011 р.), “Окреме провадження” (2011 р.), “Нотаріат в Україні” (2011 р.), “Цивільне судочинство України: основні засади та інститути” (2016 р.), “Нотаріат” (2019 р.), “Правові позиції Верховного Суду у цивільних, господарських та адміністративних справах” (2019 р.) та ін.

В. Комаров входить до складу редколегій наукових збірників, а саме: “Проблеми законності”, “Вісник Академії правових наук України”, юридичного журналу “Право України”, журналів “Нотаріат для Вас”, “Мала енциклопедія нотаріуса” та ін.

В. Комаров – лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, заслужений юрист України, нагороджений орденом “За заслуги” III ступеня, заслужений професор Університету, нагороджений почесним знаком (орденом) Університету II ступеня, лауреат Міжнародного рейтингу досягнень і популярності “Лідер XXI століття”.

З нагоди 70-річчя видатного науковця, за ініціативи його учнів і друзів вийшла друком книга “*Liber Amicorum* Вячеслав Комаров”, до якої увійшла певна частина наукового спадку професора, а також його учнів, у працях яких відчувається дух Учителя, колег і друзів.

Професор В. Комаров належить до тієї плеяди людей, які не просто володіють талантом блискуче бачити й осмислювати, розуміти сьогодення, а й передбачати майбутнє: за окремими деталями, яких не помічають інші, розглядати перші паростки прийдешнього.